

Samstarv við Noreg og onnur lond

Oddagrein

Í farnu viku varð skjótt settur á tað, sum vónandi kann blíva til eitt gott og uppbyggjandi samstarv við eitt av grannalondum okkara, Noreg.

LØGMAÐUR og landsstýrismaðurin í oljumálum vóru bodnir at vitja Noreg av forsætisráðharranum Kjell Magne Bondevig. Vitjanin fall so eisini saman við stóru altjóða oljuframsýningini ONS 98 í Stavanger. Á hesi framsýningini vóru eisini fleiri føroyskar fyrirkur, sum so smátt eru farnar at gera seg út til at vera við í eini komandi oljuvinnu her á landi.

VITJANIN hjá lögmanni í norska høvuðsstaðnum mánadagin var mikið áhugaverd. Lagt varð upp til frá norskarar síðu, at Føroya lögmaður, sum her varð javnsettur við ein statsleiðara, skuldi hitta bæði Harald Kong, forsætisráðharran, uttanríkisráðharran, oljumálaráðharran, fiskimálaráðharran og kommunu- og samstarvsmálaráðharran. Við undantaki av uttanríkisráðharranum, sum varð upptikin av vitjan Arafats og Peres, hitti lögmaður allar hinar ráðharrarnar. Í uttanríkisráðnum hitti hann so istaðin vararðharran.

NÚ er slík vitjan fyrst og fremst ein kurteisvitjan, har ein nýggjur lögmaður fær høvi at hitta umboð fyrri eina stjórni. Men vitjanin var eisini meira enn tað. Tað er greitt, at norðmenn veruliga siggja Føroyar og allan tann føroyska landgrunnin, sum eitt stað, har tað er vert at gera iløgur í í framtíðini. Her verður serliga hugsað um møguleikarnar at finna olju og gass. Tað var tí eisini ein liður í „marknaðarføringini“ av norska oljuindnaði, at landsstýrismaðurin í oljumálum eisini varð boðin til Noreg.

KJARNIN í boðskapinum frá norðmonnum má í stuttum sigast at vera hesin: vit hava trý stór oljufelag og ein stóran idnað annars, sum tæna og serviserar oljuvinnuna sum heild - og sum fegin vilja vera við í einum føroyskum oljuútivikingi.

HETTA er ein týðuligur boðskapur, og eiga vit føroyingar eisini at vísa hesum ynski stóran áhuga. Tað kann bara vera gott, tá aðrar tjóðir og fyrirkur í øðrum londum, halda tað vera skilgott at gera iløgur her hjá okkum, iløgur, sum skulu fjøltátta okkara vinnuliv og annars geva landinum nýggjar inntøkmøguleikar og fólkinum nýggi arbeiðspláss. Men vit eiga ikki at læsa okkum fóst til bara at samvinnu við ávís lond og ávísar fyrirkur. Vit eiga at hava marknaðin so frian sum til ber. Allar dyr eiga at standa opnar. Tvs. at her er talan um frí kapping, har kappingarfærið er ein týðandi partur av málinum. Harvið verður ikki sagt, at vit føroyingar ikki eisini at víga onnur viðurskipti eisini, at vit gera samstarvsavtalur við aðrar. Umframt Noreg eiga vit so eisini at hava eyguni eftir Danmark og Bretlandi, sum náttúrligir partnarar í menningini av eini komandi oljuvinnu.

HÓAST einki ítøkiligt varð lagt fram undir Noregsferðini um samstarv, so vita vit, at tað longu er í gongd samstarv millum føroyskar útúgvingarstovnar og norskar, og har eisini norsk oljufelag eru við sum týðandi sponsorar. Áhugaverd kundi verið at vita, í hvønn mun føroyingar hava sett fram ynski um, at føroyskar fyrirkur longu nú kunnu sleppa upp í part, tá ræður um at framleiða og lata tænarar til ta stóru oljuvinnu, sum longu er í Noregi. Tað hevði gagnað øllum, um tað longu nú vóru føroysk virki, sum knýttu samstarv við norskar fyrirkur og harvið fingið know how og kunnleika, sum aftur kann vera góð barrlast, tá hesi somu føroysku virkini einaferð í framtíðini skulu til at lata vørur og tænarar til eina oljuvinnu her um okkara leiðir. Tað hevði eisini verið hugaligt, um tað onkursvegna kom eitt ítøkiligt norskt útspel um, hvussu teir kunnu hugsa sær eitt útbýgt samstarv á oljuøkinum. Og tað hevði heldur einki gjørt, um ynski og vónir teirra til samvinnu viðføroyingar á oljuøkinum, eisini smittaði av til samvinnu á øðrum økjum við. Tíðin vil vísa í hvønn mun norðmenn eru hugaðir til tess.

Sosialurin

Viðmerking:

Tónleikurin í útvarpinum

Fjórða hvørt lag er føroyskt

Á ovasta bredda friggjadagin visti Sosialurin at siga, at Útvarp Føroya treyðugt vil spæla føroyskan tónleik. Boðskapurin er, at bert 10. hvørt lag, ið verður spælt í ÚF, er føroyskt. Men greinin ber brá av, at yvirskriftin er skrivað fyrst, og so er sum frægast roynt at fáa roknið á ganga upp.

Øll sum lurta eftir útvarpinum vita, at hetta sjálvsagt ikki er rætt. Síðan orðaskiftið um gjaldið fyrri nýtslu av føroyskum tónleiki tók seg upp í síðu viku, hevur útvarpið kannað, hvussu stórur partur av tónleikinum er føroyskur. Úrslitið er, at 24 prosent av tónleikinum, ið ÚF spældi í 1997, var føroyskur. Hetta er samsvarandi rapporteringini til Koda, tí ÚF skal geva Koda upplýsingar um hvørt einstaka lag, ið verður spælt.

Í greinini í Sosialinum friggjadagin er ikki rokna við, at umsitingargjaldið hjá Koda og annað fer burtur av, aðrenn peningurin verður býttur millum teir, sum eiga rættindini, og hetta man vera um 20 prosent av hvørjari krónu.

Í Sosialinum herfyri segði Kristian Blak, at teir kundu hugsað sær, at Koda-gjaldið í Føroyum var á sama stigi sum í eitt nú Danmark. Hetta sjónarmið havi eg ilt við at skilja. Koda-gjaldið fyrri útvarpspartin hjá Danmark Radio er størri enn øll figgarætlanin hjá ÚF, men sammett við lurtaragrunðarlagið rindar ÚF í dag fleiri ferðir gjaldið hjá DR.

ÚF segði upp sáttmálan við Koda í 1992, tí vit m.a. hildu tað vera órimligt, at Koda-gjaldið varð vektat eftir senditíðini. Settu vit

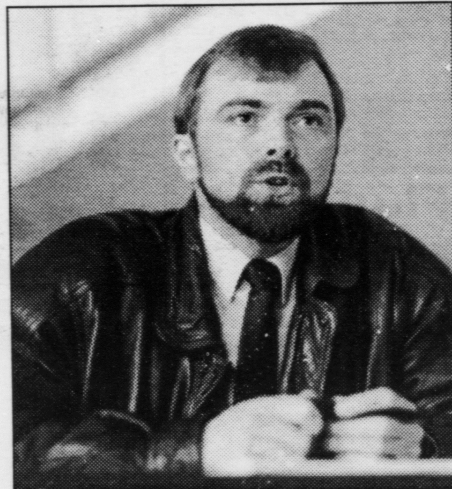
fleiri talusendingar á skrána, skuldu vit gjalda meira í Koda-avgjaldi.

Vit mæltu til ein sáttmála, har gjaldið fyrri tónleik varð ásett eftir tónleikanytsluni og eftir lurtaragrunðarlagnum. Men Koda vildi bert tingast um ein sáttmála eftir sama leisti sum sáttmálin við DR. Eftir honum letur DR eitt gjald, sum er eitt ávíst prosent av samlaðu inntøkunum, vektat eftir hvussu stórur partur av senditíðini er tónleikur.

Úrslitið varð, at ÚF skuldi gjalda 3,29 prosent av inntøkunum fyrri rættindini at spæla tónleik. Í løtuni er upphæddin um 600.000 kr. árliga. Samráðingarnar við Koda vóru torførar. ÚF segði sáttmálan upp í apríl 1992, og ikki fyr enn í august 1995 eydnaðist at fáa semju um ein sáttmála, sum báðir partar kundu góðtaka. Eg kann vissa føroysku limirnar um, at Koda sanniliga røkir teirra áhugamál.

Sammett við lurtaragrunðarlagið fáa føroyskir tónasmiðir og tónasköld munandi meira, tá eitt lag hjá teimum verður spælt í ÚF, enn dansku starvsfelagar teirra fáa, tá eitt lag verður spælt í DR. Útroknar okkara í 1992 vístu, at ÚF rindaði umleið 15 ferðir so nógv fyrri at spæla eitt lag, tá senditíðin og lurtaragrunðarlagið verða tikið við í roknið. Hetta talið er møgulega eitt sindur lægri í dag, men ikki stórvægis lægri.

ÚF rindar eisini til Gramex, ið umsitir rættindini hjá teimum, sum framleiða og spæla. Í fjór var henda upphæddin 270.000 krónur, og her er skipanin, at helvtin

av peninginum kemur aftur til Føroya, t.v.s. at føroyskir framleiðarar og tónleikarar fáa tað duplta av tí, sum teir lutfalsliga eiga.

Okkum kunnugt verða tær 135.000 kr. frá Gramex fyrri árið í fjór lutaðar sundur við eini helvt til Framleiðslufelagið og eini helvt til Tónleikarafelagið. Peningurin frá Framleiðslufelagnum ella Gramex-grunninum verður lutaður út sum stuðul til útávar. Ein ávís upphædd verður latin til hvørt útgivið eintak, og hesin stuðul er ein hjálpt.d. í teimum førum, har talan er um bfligar endurútgávur av gomlum tilfari. Hvussu peningurin, ið fer til Tónleikarafelagið verður lutaður út til tónleikarnar, er okkum ikki kunnugt.

Samanumtikið hevur ÚF

sostatt sáttmálar við Koda og Gramex um gjald fyrri rættindini at spæla tónleik. Harumframt skal ÚF senda felagsskapunum upplýsingar um hvørt einstaka lag, sum verður spælt. Hvussu tann litla milliðin, ið ÚF rindar fyrri rættindini, verður luta út, hevur ÚF onga ávirkan á. Hetta er eitt mál millum hesar felagsskapir og teir, ið eiga rættindini.

Útvarp Føroya
Jógvan Jespersen

